Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Muistio

27.2.2024

VN/6170/2021
VN/6170/2021-SM-86

neuvotteleva virkamies Kirsi Rajaniemi
yli-insinööri Jaana Rajakko

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Sisäministeriön vastine; HE 106/2023 vp Hallituksen esitys laiksi eräistä paloturvallisuuslaitteista ja siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä vastineen asiantuntijalausunnoista, jotka valiokunta on vastaanottanut hallituksen esityksen HE 106/2023 vp käsittelyn yhteydessä.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä, että viranomaistehtäviin varmistetaan riittävät resurssit. Työ- ja elinkeinoministeriö pitää tärkeänä seurata lain toimivuutta ja Tukesin resurssien riittävyyttä. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että tehtävät saattavat myöhemmin laajeta esimerkiksi EU-tasolla johtuvista syistä tai ilman kansallista lakimuutostarvetta. Riittävästä resursoinnista huolehtiminen on välttämätöntä myös koska Tukesin toimiala on laaja ja jakautuu myös valtioneuvostossa usean ministeriön toimialalle.

Sisäministeriö pitää tärkeänä, että Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontaresurssit ovat riittävät ja asianmukaiset. Hallituksen esitys ei sisällä Tukesille uusia tehtäviä eikä esityksestä seuraa merkittävää muutosta Tukesin tehtävien tai valvontatyön määrään. Sisäministeriö seuraa lain toimivuutta ja Tukesin tehtävien kehitystä.

Oikeusministeriö

Oikeusministeriö lausuu lakiehdotuksen 46 §:stä, jossa säädetään Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tiedonsaantioikeudesta. Vaikka kyse on viranomaisen valvonta- ja muun toimivallan käyttämiseen liittyvästä tiedonsaantioikeudesta, jota on usein haastavaa täsmentää lainsäädännön tasolla, tulisi tiedonsaantioikeus oikeusministeriön mielestä pyrkiä kirjoittamaan tarkemmaksi ja yksilöivämmäksi.

Sisäministeriö toteaa, että 46 §:ää on pyritty täsmentämään oikeusministeriön esitysluonnoksesta antaman lausunnon vuoksi. Koska oikeusministeriö katsoo, että tiedonsaantioikeutta olisi vielä tarkennettava, sisäministeriö ehdottaa valiokunnalle, että 1. lakiehdotuksen 46 § täsmennetään seuraavasti:

46 § Viranomaisen oikeus saada tietoja

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla on sen estämättä, mitä tietojen salassa pitämisestä säädetään, oikeus saada valvontatehtävän suorittamiseksi ja muun tässä laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi välttämättömät tiedot asennus- ja käsisammutinliikkeen toiminnanharjoittajalta ja vastuuhenkilöltä, tarkastuslaitokselta sekä paloilmoittimen ja automaattisen sammutuslaitteiston haltijalta, jota tämän lain velvoitteet koskevat. Tiedonsaantioikeus koskee myös välttämättömiä henkilötietoja.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Sisäministeriö				
PL 26 00023 Valtioneuvosto	Kirkkokatu 12 Helsinki	0295 480 171 +358 295 480 171	09 160 44635 +358 9 160 44635	kirjaamo.sm@gov.fi www.intermin.fi

Tiedonsaantioikeudella on keskeinen merkitys Tukesin toiminnassa ehdotetun lain valvontaviranomaisena. Pykälässä säädettäisiin Tukesin oikeudesta saada valvontatehtävän ja muun ehdotetussa laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi välttämättömiä tietoja. Säännös mahdollistaisi tietojen saannin niiltä, joiden velvollisuuksista ehdotetussa laissa säädetään.

Tukesin tekemä valvonta perustuu paljolti valvottavien toimittamiin tietoihin ja ilmoituksiin ja näiden oikeellisuuden tarkistamiseen pistokokein. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla olisi oikeus saada tietoja asennus- ja käsisammutinliikkeiltä ja näiden vastuuhenkilöiltä sekä tarkastuslaitoksilta.

Tukesin tiedonsaantioikeus olisi rajattu tehtävien suorittamista varten tarvittaviin välttämättömiin tietoihin. Esimerkiksi käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöiden valvontaa varten Tukesilla on tarve saada tietoja käsisammutinliikkeen käyttämistä tiloista ja työvälineistä sekä tietoja tarkastettujen ja huollettujen käsisammuttimien määrästä ja sammuttimien tyypistä. Asennusliikkeiden toiminnan valvomiseksi Tukesilla on tarve saada muun muassa tietoja, millaisia laitteistoja liike on asentanut tai huoltanut sekä töissä käytettyihin laitteisiin liittyviä asiakirjoja kuten laitteiston asennustodistus ja selvitys suunnitteluperusteista. Tarkastuslaitosten toiminnan valvontaa varten Tukes tarvitsee tietoja muun muassa tarkastusten määristä sekä tietoja tarkastuksissa todetuista laitteistojen puutteista.

Tukesin tiedonsaantioikeus koskisi myös paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen haltijoita. Esimerkiksi selvitettäessä asennusliikkeen tai tarkastuslaitoksen virheellistä toimintaa, Tukes voi tarvita tehtyjä töitä koskevia tietoja myös laitteiston haltijalta.

Pykälässä täsmennettäisiin, että Tukesin tiedonsaantioikeudet koskevat myös henkilötietoja. Henkilötietojen käsittely liittyy olennaisesti liikkeiden toimintailmoitusten ja vastuuhenkilöiden pätevyystodistuksia koskevien hakemusten käsittelyyn. Tiedonsaantioikeus kattaisi myös henkilötiedot, joiden käsittely on välttämätöntä asennus- ja käsisammutinliikkeiden tehokkaan valvonnan toteuttamiseksi. Valvontaan liittyy esimerkiksi sen selvittäminen, toimiiko liike tai sen vastuuhenkilö pätevyysvaatimusten edellyttämällä tavalla tai toteutuuko ehdotetun 9 §:n 1 momentissa tarkoitettu vaatimus asennusliikkeen vastuuhenkilön tosiasiallisesta mahdollisuudesta huolehtia tehtävästään.

Oikeusministeriö toteaa, että lakiehdotuksen 44 §:n säännöskohtaisissa perusteluissa tietosuoja-asetuksen mukaisesta henkilötietojen käsittelystä selostettu vaikuttaisi osin liittyvän esityksen 44 §:n sijaan 45 §:ään, jossa ehdotetaan julkista tietopalvelua koskevaa sääntelyä. Esityksessä ei myöskään arvioida tietosuoja-asetuksen 23 artiklan suhdetta ehdotettuun 45 §:ään.

Oikeusministeriö toteaa, että on esityksen perusvalmisteluvaiheessa antamassa lausunnossaan kiinnittänyt valmistelevan ministeriön huomiota tietosuoja-asetuksen 23 artiklan huomioimisen lisäksi siihen, että viranomaisen oikeutta käsitellä henkilötietoja yleisessä tietoverkossa tulee arvioida tietosuoja-asetukseen sisältyvien henkilötietojen käsittelyä koskevien yleisten periaatteiden mukaisesti, joista nyt relevantti on käyttötarkoitussidonnaisuuden periaate, josta säädetään tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdassa. Oikeusministeriö toteaa, että asian jatkokäsittelyssä hallintovaliokunnan on syytä varmistua siitä, että tietosuoja-asetuksen yhdestä keskeisestä periaatteesta (käyttötarkoitussidonnaisuus) poikkeaminen on perusteltua tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdan valossa.

Sisäministeriö toteaa, että oikeusministeriön huomautus on perusteltu. Ehdotettua rekisterin tietojen luovuttamista julkisen tietoverkon välityksellä ja käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamisen suhdetta tietosuoja-asetukseen ei ole esityksen perusteluissa arvioitu riittävästi.

Ehdotetun 45 §:n mukaan Tukesin rekisterin tietoja on mahdollista julkaista julkisen tietoverkon eli Tukesin verkkosivujen kautta. Ehdotettu 45 §:n 1 momentti sisältää yksityiskohtaisen luettelon julkaistavista Tukesin rekisteriin tallennetuista tiedoista. Nämä tiedot ovat keskeisiä toimijoiden pätevyyden varmistamisen kannalta. Julkisen

tietopalvelun avulla asennusliikkeen, tarkastuslaitoksen ja käsisammutinliikkeen palveluja tarvitseva voi helposti varmistaa, onko liikkeellä tai tarkastuslaitoksella säädösten mukainen pätevyys.

Julkisessa tietoverkossa julkaistavat tiedot on kerätty alun perin asennusliikkeiden, käsisammutinliikkeiden ja tarkastuslaitosten valvontaa varten. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 4 kohdassa annetaan mahdollisuus kansallisesti poiketa siitä käyttötarkoituksesta, jota varten tiedot on kerätty edellyttäen, että tietojen käsittely on välttämätöntä ja oikeasuhteista 23 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden turvaamiseksi sekä yhteensopivaa sen tarkoituksen kanssa, jota varten tiedot on alun perin kerätty. Näitä tavoitteita ovat muun muassa 23 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti muut unionin tai jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyvät tärkeät tavoitteet, erityisesti unionille tai jäsenvaltiolle tärkeä taloudellinen tai rahoituksellinen etu, mukaan lukien rahaan, talousarvioon ja verotukseen liittyvät asiat sekä kansanterveys ja sosiaaliturva.

Ehdotettu 45 § takaa tietosuoja-asetuksen 23 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti jäsenvaltion yleiseen julkiseen etuun liittyviä tärkeitä tavoitteita. Yleiseen etuun liittyen on tärkeätä, että asennus-, tarkastus- ja huoltopalveluja käyttävät voivat suoraan varmistaa toimijoiden pätevyyden ilman yhteydenottoa Tukesiin. Sääntelyä voidaan pitää välttämättömänä ja oikeasuhteisena ottaen huomioon, että julkisessa tietopalvelussa saa julkaista ainoastaan tiedonsaannin kannalta välttämättömät henkilötiedot. Henkilötietojen käsittely on lisäksi yhteensopivaa tietojen alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 6 kohdan mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on lainsäädäntövalta palo- ja pelastustointa koskevissa asioissa. Nykyiset paloturvallisuuslaitteita koskevat säännökset ovat pelastustoimen laatuvaatimuksia koskevassa maakunta-asetuksessa, landskapsförordning (2006:112) om kvalitetsfordringar inom räddningsväsendet. Se on niin sanottu blankettiasetus, jolla valtakunnan säädökset saatetaan voimaan myös Ahvenanmaan maakunnassa. Myös uusi lainsäädäntö on tarkoitus saattaa voimaan Ahvenanmaalla blankettilainsäädännöllä.

Maakunnan hallitus kiinnittää huomiota asennusliikkeen ja käsisammutinliikkeen vastuuhenkilön kokeen järjestämistä koskevaan 52 §:ään, ja korostaa, että Ahvenanmaan kannalta on äärimmäisen tärkeää, että vastuuhenkilöiden koulutuksia ja kokeita järjestetään myös ruotsiksi. Ehdotuksen mukaan Tukes voi järjestää kokeet itse tai tehdä kokeen tai kokeen osion järjestämisestä sopimuksen riittävän asiantuntevan tahon kanssa. Maakunnan hallitus toteaa, että kun tällaisia tehtäviä ulkoistetaan yksityisille toimijoille, sopimuksessa on vaadittava, että järjestävä taho tarjoaa kokeita ja myös koulutuksia sekä suomeksi että ruotsiksi. Maakunnan hallitus huomauttaa, että vastuuhenkilön kokeeseen osallistuvilla on oltava mahdollisuus kokeen tekemiseen myös ruotsiksi.

Sisäministeriö toteaa, että Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta on saatu lausunto esityksen valmisteluvaiheessa (19.9.2022). Lausunnossaan maakunnan hallitus huomautti siitä, että lausuntopyynnön aineistoa ei ollut käännetty kokonaisuudessaan ruotsiksi.

Sisäministeriö pitää tärkeänä, että kokeiden järjestämisessä Tukes huolehtii myös kielellisten oikeuksien toteutumisesta. Kokeiden järjestämisessä Tukesin on huomioitava kielelliset oikeudet riippumatta siitä järjestääkö Tukes kokeet itse vai tekeekö kokeen järjestämisestä sopimuksen riittävän asiantuntevan tahon kanssa. Jo nykyisellään vastuuhenkilön kokeen on voinut suorittaa sekä suomeksi että ruotsiksi.

Kokeeseen osallistumisen edellytyksenä ei ole kokeeseen valmentavan kurssin suorittaminen, vaan tarvittavan osaamisen voi hankkia myös muulla tavalla.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto

Sisäministeriöllä ei ole lausuttavaa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausunnon johdosta.

Hätäkeskuslaitos

Hätäkeskuslaitos toteaa, että esityksessä ei ole esitetty arviota työmäärästä ja kustannuksista, minkä ehdotettu 53 § tarkastuslaitosten tiedonsaantioikeudesta aiheuttaisi Hätäkeskuslaitokselle. Teknistä valmiutta tietojen suorakatseluun ei ole ja tällaisen yhteyden avaaminen hätäkeskustietojärjestelmä Ericaan on korkeista tietoturvan vaatimuksista johtuen vaativaa. Lisäksi Erica toimii turvallisuusverkossa ja on epävarmaa, voidaanko tällainen yhteys verkon ulkopuoliselle toimijalle rakentaa. Hätäkeskuslaitoksen arvio lisätyömäärästä on vähintään kolme henkilötyövuotta, ja lisätyövoiman palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset tulee huomioida Hätäkeskuslaitoksen rahoituksessa.

Sisäministeriö toteaa, että on tärkeää, että Hätäkeskuslaitoksen resurssit ovat riittävät ja asianmukaiset. Lakiehdotuksesta Hätäkeskuslaitokselle mahdollisesti aiheutuvat määrärahatarpeet käsitellään ministeriön ja Hätäkeskuslaitoksen välisissä tulosohjausneuvotteluissa.

Tarkastuslaitoksen tiedonsaantioikeus olisi ehdotetussa 53 §:ssä rajattu tietoihin, jotka ovat välttämättömiä paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen 15–17 §:ssä tarkoitettujen tarkastusten suorittamiseksi. Säännöskohtaisten perustelujen (s. 69) mukaan laitteiston yhteyshenkilön tietojen tarkistaminen on aiemmin sisältynyt paloilmoittimen määräaikaistarkastukseen, mutta koska tarkastuslaitoksen tiedonsaantioikeudesta ei ole säädetty, ei Hätäkeskuslaitos ole enää antanut tietoja tarkastuslaitokselle. Ehdotettu 53 § ei tarkoita, että kaikki säännöksessä tarkoitetut tiedot pyydettäisiin Hätäkeskuslaitokselta jokaisen paloilmoitintarkastuksen yhteydessä. Säännöskohtaisten perustelujen mukaan tietojen tarkistaminen Hätäkeskuslaitokselta voi olla tarpeen, esimerkiksi jos kohteessa ei ole huolehdittu kunnossapito- ja testaustietojen kirjaamisesta. Lisäksi 53 §:n mukaan Hätäkeskuslaitos määrittäisi millä tavalla tiedot annetaan.

Hätäkeskuslaitos kiinnittää huomiota siihen, että uusi laki säätelisi lähinnä tarkastustoimen suorittamista ja sen organisointia. Hätäkeskuslaitos esittää huolensa siitä, että hätäkeskukseen liittämisen edellytyksistä ja sen valvonnasta ei säädetä lainsäädännössä. Tästä voitaisiin säätää hätäkeskustoiminnasta annetussa laissa (692/2010) taikka pelastustointa koskevassa lainsäädännössä.

Sisäministeriö viittaa hallituksen esityksen perusteluihin (jakso 5.1, s. 27), missä todetaan, että esitystä valmisteltaessa on tunnistettu sääntelytarpeita, joiden valmistelu on katsottu tarkoituksenmukaiseksi tehdä myöhemmin erikseen asetettavissa säädöshankkeissa. Tarpeellista olisi arvioida muun muassa millaista sääntelyä paloilmoittimien hätäkeskukseen liittymisen prosessista tarvittaisiin ja mikä olisi oikea sääntelykehikko.

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto toteaa, että on valmistelutyön yhteydessä nostanut esille myös jatkotarkasteluja edellyttäviä näkökulmia. Niistä merkittävä osa on sisällöltään sen kaltaisia huomioita, joihin on perusteltua palata tällä hetkellä ajankohtaisen pelastuslain päivityksen yhteydessä. Tällaisia kysymyksiä ovat esimerkiksi Hätäkeskuslaitoksen ja pelastustoimen yhteistoiminnan menettelyt hätäkeskuksen valvontaan kytkettävien paloilmoittimen osalta.

Sisäministeriö viittaa hallituksen esityksen perusteluihin (jakso 5.1, s. 27), missä todetaan, että esitystä valmisteltaessa on tunnistettu sääntelytarpeita, joiden valmistelu on katsottu tarkoituksenmukaiseksi tehdä myöhemmin erikseen asetettavissa säädöshankkeissa. Tarpeellista olisi arvioida muun muassa millaista sääntelyä tarvittaisiin pelastusviranomaisen tehtävistä paloilmoittimien hätäkeskukseen liittymisen prosessissa.

Paloturvallisuusliikkeiden Liitto ry

Paloturvallisuusliikkeiden Liitto esittää, että käsisammuttimen tarkastustarrassa säilytetään nykyinen vaatimus tarkastuksen tekijän nimikirjoituksesta. Paloturvallisuusliikkeiden liitto näkee asian sammutinhuoltoyrityksen oman laadunvalvonnan asiana. Nimikirjoituksen puute myös lisää tarrojen väärentämisen mahdollisuutta. Vaihtoehtoisesti Paloturvallisuusliikkeiden Liitto esittää tarran sisältövaatimuksen muuttamista muotoon: ”*tarkastustarrassa on <u>vähintään</u> oltava käsisammutinliikkeen nimi*

sekä yritys- ja yhteisötunnus eli Y-tunnus”. Tällöin sammutinhuoltoyritykset voivat halutessaan lisätä tarraan lisätietoja kuten nimikirjoitus jne.

> Sisäministeriö toteaa, että ehdotetun 28 §:n 1 momentin mukaan käsisammutinliikkeen on kiinnitettävä tarkastettuun ja toimintakuntoiseen käsisammuttimeen tarkastustarra, josta käy ilmi käsisammutinliikkeen nimi ja yritys- ja yhteisötunnus sekä tarkastusajankohta ja käsisammuttimen sijoituspaikan mukainen seuraavan tarkastuksen ajankohta kuukauden tarkkuudella. Säännöskohtaisten perustelujen (s. 57) mukaan tarran ominaisuuksista tai siihen merkittävistä tiedoista ei säädettäisi tarkemmin. Pakollisten tietojen lisäksi tarrassa voi olla esimerkiksi käsisammutinliikkeen muita tietoja.

Paloturvallisuusliikkeiden Liitto esittää, että liikkeillä säilytetään vaatimus tarkastus- ja huoltotöiden dokumentoinnista, mutta tarkastus-/huoltopöytäkirjan muodossa. Vaatimus ei koskisi yksityishenkilöiden teettämiä sammutintarkastuksia. Perusteluna on pöytäkirjojen monipuolinen käyttö sammutinhuoltoliikkeiden omassa käytössä, tilaajat myös tarvitsevat dokumentaatiota viranomais- ja vakuutusasioiden parissa asioidessa. Pöytäkirjoihin kirjataan monesti myös havaitut toimintakuntoon, sijoitukseen tai sammutteen ominaisuuksiin havaitut puutteet. Näiden tietojen välittäminen kiinteistön omistajille/haltijoille on haastavaa ilman dokumentaatiota. Myös tietojen säilyttäminen sammutinhuoltoliikkeen omissa tiedoissa seuraavaan tarkastukseen asti on ilman pöytäkirjoja mahdotonta. Puutteiden korjaamisen seuraaminen tai niiden asiakkaan tietoon saattaminen ilman pöytäkirjaa on mahdotonta. Pöytäkirjan puute laskee oleellisesti myös turvallisuustasoa.

> Sisäministeriö viittaa säännöskohtaisiin perusteluihin (s. 12), joiden mukaan luettelointitarvetta on aikoinaan perusteltu käsisammutinliikkeiden toiminnan valvonnalla, mutta siihen tarkoitukseen luetteloja ei kuitenkaan ole enää käytetty. Luetteloon on ollut merkittävä käsisammuttimen omistajan tai haltijan nimi ja osoite, sammuttimen malli ja valmistus- tai sarjanumero, tehdyt toimenpiteet ja niiden päivämäärä sekä työt tehneen henkilön nimi. Tiedot on pitänyt säilyttää viiden vuoden ajan. Painelaitesäänteleyssä pienet paineastiat on jätetty luettelointivelvoitteen ulkopuolelle, eikä velvoitteelle pitää luetteloa käsisammuttimien tarkastus- ja huoltotöistä ole perusteita. Käsisammutinliikkeillä on lisäksi tullut käytännöksi tehdä asiakkaan käyttöön luettelo kiinteistön sammuttimista. Asiakkaalle annettavasta luettelosta ei ole kuitenkaan säädetty.
>
> Sisäministeriö ei katso perustelluksi enää säätää voimassa olevaa sääntelyä vastaavasta luettelointivelvoitteesta. Ministeriö ei katso tarpeelliseksi säätää myöskään asiakkaalle annettavasta erillisestä dokumentista. Käsisammutinliikkeen on kuitenkin otettava huomioon, että dokumentin laatimisessa ja tietojen mahdollisessa tallentamisessa käsisammutinliikkeen asiakasrekisteriin on otettava huomioon tietosuojasääntely.

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö

SPEKin näkemyksen mukaan tulisi selventää, kuinka asennusliikkeen (9 §) ja käsisammutinliikkeen (30 §) vastuuhenkilön tosiasiallinen mahdollisuus huolehtia tehtävästä käytännössä voitaisiin järjestää.

> Sisäministeriö viittaa säännöskohtaisiin perusteluihin (s. 45 ja 58), joiden mukaan oleellista on, että asennusliikkeen tai käsisammutinliikkeen vastuuhenkilöllä on sellainen asema liikkeen organisaatiossa, että hänellä on tosiasialliset edellytykset huolehtia tehtävästään. Enää ei edellytettäisi, että vastuuhenkilö on liikkeen päätoimisessa palveluksessa, mutta palvelussuhteen vaatimuksia ei voisi kuitenkaan täyttää toimeksiantosopimuksella. Vastuuhenkilölle on annettava riittävät mahdollisuudet johtaa ja valvoa töitä. Liikkeen toiminnan laajuudesta riippuen voi käytännössä useampikin vastuuhenkilö olla tarpeen, esimerkiksi jos toimintaa on eri puolilla maata tai useammalla asennus- ja huoltotoiminnan alalla.

Asennusliikkeen edellytetään tekevän työnsä asiantuntevasti ja huolellisesti noudattaen hyvää teknistä käytäntöä (8 §) ja käsisammutinliikkeen on tehtävä työt asiantuntevasti ja huolellisesti noudattaen hyvää tarkastus- ja huoltokäytäntöä (29 §). SPEK esittää, että näitä kohtia tarkennetaan siten, että teknisten käytäntöjen lisäksi mainitaan myös yleisesti hyväksytyt suositukset. Näin annettaisiin

selkeämpi asema myös erilaisille, hyväksyttyjä menettelyjä ohjaaville, alan itsensä tärkeäksi näkemille oppaille.

> Sisäministeriö viittaa säännöskohtaisiin perusteluihin (s. 45), joiden mukaan paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen asennus- ja huoltotöissä hyvällä teknisellä käytännöllä tarkoitetaan vastaavaa kuin rakentamislaissa hyvällä rakennustavalla eli yleisesti hyväksyttyjä ja käytettyjä menettelyjä, joilla päästään hyvään ja laadukkaaseen lopputulokseen. Vastaavasti käsisammuttimien osalta (s. 57) hyvällä tarkastus- ja huoltokäytännöllä tarkoitetaan yleisesti hyväksyttyjä ja käytettyjä menettelyjä, joilla päästään hyvään ja laadukkaaseen lopputulokseen.
>
> Hyväksi tekniseksi käytännöksi ja vastaavasti hyväksi tarkastus- ja huoltokäytännöksi voi vakiintua esimerkiksi kansallinen standardi tai toimialan laatima ohjeistus. Sisäministeriö ei kuitenkaan pidä perusteltuna, että laissa viitattaisiin ohjeisiin tai suosituksiin nimenomaisesti tai yleisesti.

SPEK katsoo, että ehdotettua 17 §:n 2 momenttia uusintatarkastuksen määräämisestä tulisi arvioida ja perustella huolellisemmin, jos tarkastuslaitokselle on tarkoitus antaa oikeus määräyksen (velvoittavan päätöksen) antamiseen ja siten mahdollisesti merkittäväksi katsottavan julkisen vallan käyttöön. SPEK ehdottaa, että vakavienkin puutteiden kohdalla tarkastuslaitos keskeyttäisi tarkastuksen 17 §:n 1 momentin mukaisesti, ja ilmoittaisi sekä laitteiston haltijalle, mahdolliselle asennusliikkeelle että pelastusviranomaiselle, että tarkastuslaitoksen näkemyksen mukaan laitteisto tulisi määrätä tarkastettavaksi uudelleen. Tällöin toimivaltainen viranomainen velvoittavan päätöksen antamiseen olisi hyvinvointialueen pelastuslaitos.

> Sisäministeriö viittaa hallituksen esityksen säätämisjärjestysperusteluihin (jakso 12.2, s. 78), missä todetaan, että lakiehdotuksessa tarkastuslaitoksen hoidettavaksi tarkoitetut tarkastustehtävät eivät hallituksen käsityksen mukaan ole luettavissa merkittäväksi julkisen vallan käyttämiseksi.
>
> Ehdotetun 17 §:n 2 momentin mukaan, jos tarkastuslaitos määräaikaistarkastuksessa toteaa laitteiston toimintakuntoon, käytettävyyteen tai luotettavuuteen vaikuttavia vakavia puutteita, tarkastuslaitoksen on määrättävä laitteisto tarkastettavaksi uudelleen. Laitteiston haltijan on 17 §:n 3 momentin mukaan tilattava uusintatarkastus kolmen kuukauden kuluessa tarkastusmääräyksen antamisesta. Tarkastuksessa havaitsemistaan vakavista puutteista ja uusintatarkastuksen määräämisestä tarkastuslaitos ilmoittaa 17 §:n 4 momentin mukaisesti pelastusviranomaiselle.
>
> Tarkastuslaitos ei anna korjausmääräystä, vaan toteaa laitteistossa olevat puutteet. Säännöskohtaisten perustelujen (s. 50) mukaan pelastusviranomainen voi pelastuslain nojalla määrätä kohteessa välttämättömistä toimenpiteistä, jos laitteiston toimintakunto on esimerkiksi siinä määrin puutteellinen, että kohteessa on toteutettava tilapäisiä toimenpiteitä riittävän paloturvallisuuden varmistamiseksi. Pelastusviranomainen myös valvoisi osaltaan, että havaitut puutteet tulevat korjatuiksi ja laitteiston haltija tilaa uusintatarkastuksen.
>
> Uusintatarkastuksesta säätämisen tarkoituksena on paitsi selkeyttää toimintatapaa, niin myös parantaa tarkastuksissa havaittujen puutteiden korjaamista. Uusintatarkastuksen määräämisestä on säädetty vastaavalla tavalla muun muassa sähköturvallisuuslaissa (1135/2016, 97 §). SPEKin ehdottama sääntelymalli vastaisi nykyistä sääntelyä, jossa uuden tarkastuksen on voinut määrätä vain pelastusviranomainen pelastuslain nojalla ja saatuaan ensin tarkastuslaitokselta tiedon laitteiston puutteista.

SPEKin näkemyksen mukaan käsisammutinten tarkastukseen ja huoltoon liittyvien mallikohtaisten ohjeiden olisi hyvä olla kaikkien saatavilla keskitetysti yhdessä paikassa, jolloin olisi matalampi kynnys puuttua myös niiden sisällön laatuun ja oikeellisuuteen.

> Sisäministeriö toteaa, että ehdotetussa 37 §:ssä säädetään tuotteen merkinnöistä, ohjeista ja turvallisuustiedoista. Tuotteessa tai tuotteen mukana olevissa ohjeissa on oltava tarpeelliset tiedot tuotteen asianmukaista ja turvallista käyttöä ja huoltoa var-

ten. Säännöskohtaisten perustelujen (s. 61) mukaan laajemmat ohjeet voi olla tarkoituksenmukaista pitää saatavilla muulla tavalla, esimerkiksi valmistajan tai maahantuojan verkkosivuilla.

Käsisammuttimien mallikohtaisten ohjeiden kokoaminen esimerkiksi Tukesin verkkosivuille edellyttäisi, että velvoite ohjeiden toimittamiseen säädettäisiin sille, joka saattaa tuotteen Suomen markkinoille. Tällainen vaatimus olisi kansallista sääntelyä, eikä sisäministeriön näkemyksen mukaan ole perusteltavissa EU:n sisämarkkinoilla.

Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL ry

STUL katsoo, että ehdotetun 4 §:n ja säännöskohtaisten perustelujen mukaan voi syntyä tulkinta, jossa paloilmoittimeen liittyvien vaatimusten velvoittavuudet eivät koskisi hätäkeskukseen liittämättömiä omaehtoisesti toteutettuja järjestelmiä. Paloturvallisuuden kannalta kohteet voivat olla hyvinkin merkittäviä, vaikka ne olisivatkin liitettyjä paikallisiin valvomoihin esim. teollisuudessa ja voimalaitoksissa. Nykykäytännön mukaan vaatimukset koskevat kaikkia järjestelmiä, jotka on toteutettu paloilmoittimia koskevan ohjeistuksen mukaan. Tähän käytäntöön perustuen esimerkiksi paloilmoittimet ja palovaroitinjärjestelmät ovat selkeämmin tunnistettavissa eri järjestelmiksi. STUL ehdottaa lakiin ja sen perusteluihin mainintaa, että kaikki paloilmoittimena toteutetut järjestelmät kuuluisivat samojen vaatimusten piiriin.

Sisäministeriö toteaa, että ehdotetun 4 §:n mukaan 2 luvun vaatimukset koskevat paloilmoittimia, joiden asentaminen perustuu lainsäädäntöön tai viranomaisen lupamenettelyyn. Vaatimukset koskevat aina myös laitteistoja, joiden paloilmoitukset yhdistetään hätäkeskukseen. Tämä vastaa voimassa olevan lain 7 §:n 1 momenttia, eikä lakiehdotuksessa esitetä soveltamisalaa muutettavaksi.

STUL lausuu, että 6 ja 7 §:ien tekstisisältö ja perustelut eivät ole yhteneviä paloilmoittimeen liittyvän ohjeistuksen kanssa. Yleisimmin ohjeistuksena käytetään Sähkötieto ry:n ST-ohjeisto 1:tä, jonka 2019 versiossa elinkaarikirjamenettely korvasi vanhentuneen toteutuspöytäkirjakäytännön. STUL ehdottaa lakiin ja sen perusteluihin sanamuotoa, jossa painotus olisi asiasisältöistä eikä johtaisi ristiriitaan ohjeistuksissa eri tavalla nimettyjen prosessien ja dokumenttien kanssa.

Sisäministeriö toteaa, että lakiehdotuksessa on pyritty käyttämään käsitteitä, jotka ovat yleiskäyttöisiä. Käsitteitä ei ole katsottu perustelluksi sitoa tiettyyn standardiin tai ohjeeseen.

STUL ehdottaa, että paloilmoittimista ja automaattisista sammutuslaitteistoista annettavassa sisäministeriön asetuksessa säädettäisiin standardien ja ohjeistuksen velvoittavuudesta järjestelmien toteutuksessa ja ylläpidossa. Nykymuotoisen ohjeistuksen asemaa ei ole kuvattu laki- tai asetustasolla. Yleisesti asetuksessa olisi hyvä käyttää sanamuotoja, jotka eivät johtaisi ristiriitaan alalla vakiintuneiden käytäntöjen kanssa.

Sisäministeriö viittaa säännöskohtaisiin perusteluihin (s. 43), joiden mukaan laitteistojen toteutuksen teknisistä yksityiskohdista ei ole tarkoituksenmukaista säätää yksityiskohtaisesti, vaan laitteistot toteutettaisiin jatkossakin käyttäen standardeja ja muita yleisiä suunnitteluohjeita. Laitteistoista on eurooppalaisia ja kansainvälisiä standardeja, joissa määritetään tekniset ratkaisut suunnittelulle ja asennukselle. Standardin tai muun yleisesti hyväksytyn suunnitteluohjeen noudattaminen on helpoin tapa osoittaa ehdotetun 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toiminnallisten vaatimusten täyttyminen. Muitakin ratkaisuja voi kuitenkin olla, eikä sääntelyssä ole tarkoituksenmukaista viitata suoraan standardeihin kuten aiemmin oli yleisesti tapana.

Inspecta Tarkastus Oy

Inspecta Tarkastus Oy lausuu lakiehdotuksen 14 §:n 2 momentista, jonka mukaan asennusliikkeen vastuuhenkilön pätevyystodistus on voimassa toistaiseksi. Inspecta Tarkastus katsoo, että asennusliikkeen vastuuhenkilön pätevyyden voimassaolo tulisi säilyttää entisellään. Toimialoille ja laitteistoihin tulee koko ajan uutta tekniikkaa sekä mahdollisesti uusia laitteistotyyppejä. Lisäksi alan standardit, jotka ohjaavat asennukseen ja huoltoon liittyviä vaatimuksia, päivittyvät viiden vuoden välein. Jos pätevyystodistuksen voimassaoloa ei rajoiteta, ennen pitkään tulee eteen tilanteita, jossa asennus- ja huoltoliike asentaa tai huoltaa laitteita, joihin heillä ei ole riittävästi osaamista. Lakiehdotukseen on

11 §:n 3 momenttiin kirjattu vaatimus vastuuhenkilön ammattitaidon ylläpidolle, joten pätevyystodistuksen voimassaolon rajoittamisella tätä voitaisiin varmistaa.

Sisäministeriö toteaa, että ehdotetun 14 §:n 2 momentin mukaan vastuuhenkilön pätevyystodistus on voimassa toistaiseksi. Pätevyystodistuksen määräaikaisuutta ei ole katsottu enää perustelluksi. Myöskään muilla toimialoilla vastaavat henkilöiden pätevyystodistukset eivät yleensä ole määräaikaisia. Lakiehdotuksen 49 §:n 2 momentissa säädettäisiin, millä edellytyksillä Tukes voi kieltää toimimasta vastuuhenkilönä tai peruuttaa vastuuhenkilön pätevyystodistuksen.

Asennusliikkeen vastuuhenkilön pätevyystodistus on nykyisin uusittava kolmen vuoden (paloilmoittimet) tai viiden vuoden (automaattiset sammutuslaitteistot) välein. Pätevyystodistuksen uusiminen on käytännössä ollut vain hallinnollinen muodollisuus. Pätevyystodistuksen uusimiseksi ilman vastuuhenkilön kokeen suorittamista edellytys on ollut toimiminen alalla, uusimiseen ei ole sisältynyt henkilön osaamisen ja ammattitaidon arviointi.

Suomen Kiinteistöliitto ry

Kiinteistöliitto esittää huolen markkinoille saatettavien paristokäyttöisten palovaroitinten määrän riittävyydestä vuosien 2024 ja 2025 aikana. Pelastuslain uudistuksen seurauksena paristokäyttöiset palovaroittimet siirtyvät vuoden 2026 alusta rakennuksen omistajan hankinta- ja kunnossapitovastuulle. Huolehtiakseen pelastuslain velvoitteista rakennuksen omistajalla on oltava selkeä kuva yhtiön kaikissa asunnoissa tarvittavien palovaroitinten riittävästä määrästä sekä palovaroitinten ja niiden paristojen jäljellä olevasta käyttöiästä. Jotta yhtiöllä olisi jatkossa selkeä kuva varoitinten ja paristojen uusimistarpeesta ja jotta palovaroitinten toimintakunnossa pitäminen pystyttäisiin mahdollisimman hyvin organisoimaan, tulevat etenkin vähänkin isommat taloyhtiöt pääsääntöisesti asennuttamaan kaikkiin asuntoihin kerralla uudet paristokäyttöiset palovaroittimet.

Sisäministeriö toteaa, että vuoden 2026 alusta tulee voimaan pelastuslain muutos, jossa palovaroittimien hankinta- ja kunnossapitovastuu siirtyy asukkaalta rakennuksen omistajalle (436/2023, 17 §). Rakennuksen omistajan vastuulla on jatkossa huolehtia, että kaikissa asunnoissa on riittävä määrä toimintakuntoisia palovaroittimia.

Pelastuslain muutoksen voimaantuloa koskeva siirtymäaika kannattaa taloyhtiöissä hyödyntää suunnittelemalla ja toteuttamalla muutoksen edellyttävät käytännön toimet kuten olemassa olevien palovaroittimien kartoittaminen ja mahdollisesti uusien palovaroittimien asennustyöt. Jos kaikissa asunnoissa on samanlaiset ja saman ikäiset palovaroittimet, voidaan kunnossapitotoimenpiteet useimmiten tehdä ennakoivasti ja suunnitellusti. Pelastuslain muutos ei kuitenkaan velvoita uusimaan kaikkia palovaroittimia.

Kiinteistöliitto pitää tärkeänä, että tilanteessa, jossa markkinoille tarvitaan lyhyessä ajassa merkittävä määrä lisää palovaroittimia, on tärkeää, että sekä varoittimien laatu, että niiden käyttöohjeiden asianmukaisuus pystytään varmistamaan niin, että Suomessa myytävänä olevien ja myyntiin tulevien paristokäyttöisten palovaroittimien mukana saatavat käyttöohjeet on laadittu ymmärrettävällä suomen kielellä ja ohjeiden sisältö on kaikin osin asianmukainen. Tällä hetkellä käyttöohjeissa on paljon toivomisen varaa.

Sisäministeriö toteaa, että ehdotetussa 37 §:ssä säädetään tuotteen merkinnöistä, ohjeista ja turvallisuustiedoista. Tuotteessa tai tuotteen mukana olevissa ohjeissa on oltava tarpeelliset tiedot tuotteen asianmukaista ja turvallista asentamista, käyttöä ja huoltoa varten. Ohjeiden asianmukaisuus on ollut keskeinen asia Tukesin markkinavalvontahankkeissa.

Palovaroittimien tuotevaatimukset perustuvat yhdenmukaistettuun eurooppalaiseen standardiin. Johtuen eri maiden kansallisista suosituksista, palovaroittimien käyttöohjeissa ohjeistukset koskien tuotteen oikeaa asentamista ja säännöllistä testaamista kuitenkin vaihtelevat, eivätkä välttämättä vastaa Suomen käytäntöjä. Tämä voi aiheuttaa epätietoisuutta riittävistä toimintatavoista, mistä syystä viranomaisten, kuten Tukesin ja sisäministeriön, verkkosivuilla on yleisiä ohjeita hyvistä käytännöistä.